

SEURAKUNNAN YMPÄRISTÖVASTUUN ASKELEET

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli

Ekoteologinen lähtökohta

Ilmastonmuutos ja sen etenemistä hidastavat ja ehkäisevät toimet haastavat myös Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa toimimaan ympäristövastuullisesti. Teologisia perusteita tälle on kirjattu muun muassa Kirkon ilmasto-ohjelmaan Kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus (2008). Kirkon ilmastostrategiassa (luonnos 2018) asetetaan tavoitteeksi saada kirkko hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä. Tämä haastava tavoite toteutuu ainoastaan sitä kautta, että jokainen seurakunta toimii aktiivisesti ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Maailmanlaajuinen ongelma ei saa lamaannuttaa suuruudellaan, vaan jokainen seurakunta voi toimia ”vaikka tietäisin, että maailma tuhoutuu huomenna, istuttaisin tänään omenapuun” –hengessä. Vaikka ilmastonmuutos ja siihen liittyvä haasteet ovat isoja, on kristillisen kirkon tehtävä toimia tässäkin toivon välittäjänä. Roomalaiskirjeen (Room. 8:19-21) mukaan Jumalalla on Kristuksessa tarjolla toivo, joka koskee koko luomakuntaa. Tämän tiedostaminen synnyttää kiitollisuutta ja voimaannuttaa toimimaan koko luomakunnan hyväksi pienillä ja isommilla valinnoilla ja toimenpiteillä.

Ympäristönsuojelu ei ole vain jonkun kristityn harrastus tai yksittäisen ympäristöstä kiinnostuneen seurakunnan työntekijän puuhastelua, vaan kristillisen kirkon ja sen jokaisen työntekijän etuoikeus ja velvollisuus. Toimimalla ympäristövastuullisesti osoitamme kunnioitusta Jumalan koko luomistyötä kohtaan ja toteutamme rakkaiden kaksoiskäskyä. Luomakunnasta huolehtiminen on nimittäin tulevien sukupolvien ja kehitysmaiden ihmisten konkreettista rakastamista. Kohtuus on Raamatun mukainen ohje (esim. 1 Tim. 6:6-8), joka sopii hyvin myös kristillisen kirkon ympäristövastuullisen toiminnan linjaukseksi.

Ympäristövastuun askeleiden käyttötarkoitus ja soveltaminen

Seurakunnan ympäristövastuun askeleet on laadittu helpottamaan seurakuntia konkreettiseen ympäristövastuulliseen toimintaan kohti hiilineutraalia kirkkoa. Ympäristövastuun askeleet eivät ole vaihtoehto Kirkon ympäristödiplomille, vaan pikemminkin nämä ympäristöaskeleet voivat olla askeleita myös kohti ympäristödiplomia. Tämän vuoksi ympäristövastuun askeleiden otsikot vastaavat Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan otsikoita, tosin tiivistetystä versiosta johtuen numerointi ei vastaa ympäristödiplomin numerointia. Kirkon ilmastostrategiaan on asetettu tavoitteeksi, että vuoteen 2025 mennessä kaikilla seurakunnilla on ympäristödiplomi. Toteuttamalla näitä ympäristövastuun askeleita seurakunta samalla toteuttaa ympäristödiplomin edellyttämiä toimenpiteitä, jolloin ympäristödiplomin hankkiminenkin helpottuu.

Seurakunta voi aloittaa sillä, että katsoo ehdotuksista kaikki ne toimenpiteet, jotka ovat jo käytössä. Osa kohdista on nimittäin sellaisia, joita jo toteutetaan seurakunnissa. Niistäkin on hyvä tulla tietoiseksi, jotta seurakunnassa osataan viestiä kaikista niistä toimista, joita seurakunta luomakunnan hyväksi tekee. Tämän lähtötilanteen kartoituksen jälkeen seurakunta voi toteuttaa askeleita esimerkiksi niin, että valitsee oman toimintansa kannalta keskeisiä uusia toimenpiteitä 10, joihin kerralla keskittään ja saatuaan ne luontevaksi osaksi toimintaansa siirrytään seuraaviin. Koska suurin osa kirkon ilmastovaikutuksista ja päästöistä tulee kiinteistöjen lämmittämisestä, on suositeltavaa keskittyä erityisesti energiatoimenpiteisiin.

Nämä askeleet ovat vain yksi ehdotus ympäristövastuun askeleisiin, yhtä hyvin seurakunta voi laatia ja valita omia toimenpiteitään. Tämän vuoksi jokaisessa kohdassa on viimeinen kohta avoin viiva muistuttamaan tästä joustavuudesta ja valinnaisuudesta. Liitteessä 1 on yksi esimerkki ensimmäisestä 10 askeleesta.

Seurakunta voi halutessaan siirtää jo toteutuneet ympäristötoimet sekä valitseman uudet toimenpiteet excel-taulukkoon (liite 2), jonka käyttö voi helpottaa ympäristöasioiden systemaattista toteutusta ja seurantaa. Seurakuntien kannattaa tehdä yhteistyötä toisten seurakuntien kanssa jakamalla hyviä käytäntöjä. Monet ympäristön kannalta hyvät ratkaisut ja käytännöt ovat hyviä myös talouden kannalta. Myös tuomiokapitulin ympäristöryhmään voi olla yhteydessä, jos seurakunta kaipaa tukea tai neuvoa ympäristövastuun askeleiden ottamisessa.

YMPÄRISTÖVASTUUN ASKELEIDEN PÄÄKOHDAT

1) TALOUS, VIESTINTÄ JA YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ

- a) Huomioimme kaikissa hankinnoissa ympäristöasiat, esimerkkinä tästä....
- b) Ympäristöasiat näkyvät toiminta- ja taloussuunnitelmaan konkreettisesti tavoitteina ja toteutuksina.
- c) Noudatamme Kirkkohallituksen vastuullisen sijoittamisen ohjeita ja emme tee suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin.
- d) Seurakuntaan on nimetty ympäristötyöryhmä ja sen puheenjohtajaksi ympäristövastaava.
- e) Viestimme aktiivisesti ympäristövastuullisesta toiminnastamme.
- f) _____

2) YMPÄRISTÖKASVATUS

- a) Rippikoulut ovat Vihreitä ripareita ja toimimme niiden periaatteiden mukaisesti.
- b) Teemme lasten kerhoissa ja muussa toiminnassa säännöllisesti retkiä lähiluontoon .
- c) Ympäristöasiat näkyvät seurakuntamme jumalanpalveluselämässä.
- d) Laadimme kristillisen ympäristökasvatuksen suunnitelman yhdessä eri työntekijäryhmien kanssa.
- e) Koulutamme työntekijöitä kristillisen ympäristökasvatuksen mahdollisuuksista.
- f) Seurakunta on toteuttamassa pyhiinvaelluksia omassa lähiympäristössä yhteistyössä muiden seurakuntien ja toimijoiden kanssa.
- g) _____

3) JÄTEHUOLTO

- a) Jokaisessa toimipisteessämme lajittelemme jätteet (sisältäen vaarallinen jäte) kunnallisten jätehuolto-ohjeiden mukaisesti.
- b) Pyrimme tuottamaan vähemmän jätettä mm. näillä keinoin: _____
- c) Edesautamme kierrätystä näillä toimenpiteillä: _____
- d) Ohjeistamme hautakynttiläjätteen määrän vähentämiseksi ja lajittelun tehostamiseksi.
- e) Seurakunnan tavoitteena on vähentää muovijätteen määrää ja muovijäte lajitellaan, jos muovijätteen keräys on lähialueella mahdollista.
- f) _____

4) SIIVOUS

- a) Käytämme puhdistusaineissa ympäristömerkittyjä vaihtoehtoja aina, kun mahdollista.
- b) Järjestämme työntekijöille säännöllisesti koulutuksia ympäristöä säästävästä siivousmenetelmistä ja -aineista.
- c) Jokaisessa toimipisteessä on samat puhdistusaineet ja käyttöturvatiedotteet ja lukittu siivouskomero.
- d) Annostelemme puhdistusaineet oikein ja käytämme mikrokuituliinoja.
- e) _____

5) ENERGIA

- a) Olemme hankkineet joka kiinteistöön lämpömittarin ja seuraamme kiinteistöjen lämpötiloja.
- b) Säädamme lämpötilat käytön ja kiinteistön mukaan optimaalisesti.
- c) Seuraamme energiankulutusta eri kiinteistöissä ja selvitämme, mistä mahdolliset poikkeavuudet johtuvat.
- d) Parannamme rakennusten energiatehokkuutta mm. _____
- e) Suosimme ympäristömerkittyä energiaa.
- f) Suosimme maalämpöä ja muita uusiutuvia energiantuotantomuotoja ja suunnittelemme öljylämmitteisten kiinteistöjen lämmitysmuodon korvaamista maalämmöllä vuoteen 2025 mennessä.
- g) Vaihdamme vanhat polttimot led-lamppuihin sitä mukaa, kun ne muutenkin vaihdettaisiin.
- h) Tehostamme tilojen käyttöastetta ja yhteiskäyttöä ja valmistaudumme luopumaan tiloista, joiden käyttöaste on alhainen.
- i) _____

6) RUOKA

- a) Suosimme lähellä tuotettua ja kotimaista näissä tuotteissa: _____
- b) Suosimme ympäristömerkittyjä tuotteita, kuten Reilun kaupan ja Joutsen-tuotteita näissä tuotteissa: _____
- c) Vältämme ruokahävikkiä mm. näillä keinoilla: _____
- d) Suosimme kasvispainotteisia sekä sesonginmukaisia vaihtoehtoja tarjoiluissa.
- e) _____

7) TOIMISTO

- a) Suosimme toimistotarvikkeissa ympäristömerkittyjä tuotteita.
- b) Suosimme uusiopaperia.
- c) Suosimme toimintatapoja, joiden myötä paperinkulutus vähenee, mm.

- d) _____

8) HAUTAUSMAAT JA METSÄT

- a) Olemme laatineet hautausmaalle hoito-ohjeet, joissa huomioidaan ympäristöasiat.
- b) Olemme luopuneet haitallisista torjunta-aineista viheralueiden hoidossa.
- c) Noudatamme metsänhoidossa luonnonsuojelu- ja metsälakeja.
- d) Metsämme on sertifioitu.
- e) _____

9) LEIRIKESKUKSET

- a) Olemme laatineet leirikeskukseen ympäristöohjeet.
- b) Käsittelemme jätevedet leirikeskuksessa niin, että niistä ei aiheudu haitallisia valumia vesistöihin eikä pohjavesiin.
- c) Olemme laatineet leirikeskuksen yhteyteen luontopolun sekä rakentaneet linnunpönttöjä.
- d) _____
- e) _____

10) LIIKENNE

- a) Kimppakyydit on käytössä ja niiden käyttöä ohjataan kilometrikorvausten maksamisen ohjeistuksella.
- b) Vältämme turhia matkustamisia valitsemalla retkikohteet hyvien kulkuyhteyksien varrelta.
- c) Emme suosi risteilyjä kokoustenpitopaikkana ja muutenkin vältämme turhaa matkustamista.
- d) Työntekijöiden on mahdollista tehdä etätöitä töiden niin salliessa.
- e) _____

Liite 1. Esimerkki

X:n seurakunnan ympäristövastuun ensimmäiset 10 askelta:

1. Seurakuntaan on nimetty ympäristötyöryhmä ja sen puheenjohtajaksi ympäristövastaava.
2. Rippikoulut ovat Vihreitä ripareita ja toimimme niiden periaatteiden mukaisesti.
3. Jokaisessa toimipisteessämme lajittelemme jätteet (sisältäen vaarallinen jäte) kunnallisten jätehuolto-ohjeiden mukaisesti.
4. Käytämme puhdistusaineissa ympäristömerkittyjä vaihtoehtoja aina, kun mahdollista.
5. Seuraamme energiankulutusta eri kiinteistöissä ja selvitämme, mistä mahdolliset poikkeavuudet johtuvat ja pyrimme kaikissa kiinteistöissä ja toiminnoissa energiatehokkuuteen.
6. Suosimme lähellä tuotettua ja kotimaista näissä tuotteissa: _____
7. Suosimme toimintatapoja, joiden myötä paperinkulutus vähenee, mm.

8. Olemme laatineet hautausmaalle hoito-ohjeet, joissa huomioidaan ympäristöasiat.
9. Olemme laatineet leirikeskukseen ympäristöohjeet.
10. Kimppakyydit on käytössä ja niiden käyttöä ohjataan kilometrikorvausten maksamisen ohjeistuksella.